

VADOVĖLIO KOMPLEKTO V. JONYNIENĖS „MŪSŲ PASAULIS“ IV KLASEI

RECENZIJA

1. BENDRA INFORMACIJA APIE VADOVĖLIO KOMPLEKTĄ

Pavadinimas: MŪSŲ PASAULIS

Autorius: Violeta Jonynienė

Ugdymo sritis / dalykas: pradinis ugdymas / pasaulio pažinimas

Vadovėlio komplekto dalys: 2 dalys

2. VADOVĖLIO KOMPLEKTO TURINIO VERTINIMAS

Vadovėlis „Mūsų pasaulis“ – integruotas socialinio ir gamtamokslinio ugdymo – pasaulio pažinimo kursas, skirtas pradinės mokyklos ketvirtai klasei. Jo tikslas – padėti mokiniams pažinti ir suprasti artimiausią socialinę bei gamtamokslinę aplinką, taip pat tyrinėti, kaip ta aplinka veikia žmonių gyvenimo būdą. Pasaulio pažinimo turinys šiame vadovėlyje apima tai, kas buvo nagrinėjama pasaulio pažinimo temose ankstesnėse pradinės mokyklos klasėse, apibendrina ir padeda mokiniams suformuoti žmonių, gamtos ir daiktų pasaulio sąryšingumą, vientisumą. Viena svarbiausių „Mūsų pasaulio“ idėjų yra ugdyti mokėjimo mokytis kompetenciją. Dalyko turinys vadovėlyje atrinktas taip, kad yra plėtojamos ir visos kitos Bendrosiose programose numatytos kompetencijos, nagrinėjama, kaip glaudžiai mes, žmonės, esame susiję vienas su kitu rūpindamiesi savo sveikata ir saugumu, savo gyvenamąja aplinka, rinkdami valdžios atstovus, tyrinėdami savo kraštą ir jo istoriją, gilindamiesi į gamtos reiškinius bei gyvus organizmus, kurie yra aplink mus ir padeda suprasti, kad visi mes esame Žemės gyventojai.

Siekiant pasaulio pažinimo tikslų, vadovėlyje „Mūsų pasaulis“ stengiamasi, kad ugdomoji medžiaga ne tik padėtų mokiniams pažinti ir suprasti, *kas, kaip ir kodėl* vyksta aplink mus, bet ir skatintų ugdytis bendruosius gebėjimus bei plėtotų asmenybės vertybines nuostatas. Vadovėlyje tinkamai atrinktas dalyko turinys yra orientuotas į aktyvų ir, dažnu atveju, net savarankišką mokymąsi. Rubrika *Mokomės mokytis* tiek pirmoje, tiek antroje vadovėlio dalyse pirmiausia ragina pasidomėti, kaip sudarytas vadovėlis, kaip pasirinkti temas arba jas susieti (integruoti), kokiais siūlomais projektais pasidomėti, kokių priemonių reikės, kokius mokymo(si) stilius rinktis. Manau, kad tokiu būdu autorė lyg ir pataria, kad nereikia „išeiti“ viso vadovėlio nuo pradžios iki pabaigos. Vadovėlis atitinka ir Bendrųjų programų nuostatą, kad mokinių pasiekimai būtų visybiški, atspindėtų jų gebėjimus ir norą mokytis, pažinti ir tyrinėti aplinką, eksperimentuoti, daryti išvadas, apibendrinti ir, svarbiausia, gebėti įsivertinti savo atliktus darbus, parengtus projektus. Tiek tekstinė, tiek vaizdinė medžiaga vadovėlyje orientuota į kompetencijų ugdymą, tai yra į laukiamus (numatomus) mokinių pasiekimus.

Recenzuojamas V. Jonynienės vadovėlis „Mūsų pasaulis“ IV klasei skiriasi nuo ankstesnių tos pačios autorės pasaulio pažinimo vadovėlių ir, pavyzdžiui, pasaulio pažinimo vadovėlio „Raktas“ (teko recenzuoti) savo lengvai suvokiamu moksliškumu,

aktualumu ir „užnorojimu“ mokinių kurti, tyrinėti, rinkti informaciją, rengti įvairius projektus, dalyvauti parodose, integralumu su kitais mokomaisiais dalykais.

Šio vadovėlio struktūra dera su Bendrosiose programose nurodytomis pasaulio pažinimo sritimis, kurios susietos bendru tikslu – mokinio savivokos, pasaulėvokos, pasaulėvaizdžio, taip pat ir asmenybės vertybinės orientacijos kūrimu. Vadovėlis skirtas mokinio socialinei ir gamtamokslinei kompetencijoms plėtoti. V. Jonynienės vadovėlio „Mūsų pasaulis“ komplektą sudaro dvi knygos. Pirmą knygą sudaro trys skyriai: I skyrius *MES ESAME KARTU* (13 temų); II skyrius *MŪSŲ GYVENIMAS NUOLAT KEIČIASI* (14 temų); III skyrius *APLINKA KURIOJE GYVENAME* (20 temų). Antrą knygą sudaro taip pat trys skyriai: I skyrius *MŪSŲ SVEIKATA IR SAUGUMAS* (13 temų); II skyrius *MŪSŲ APLINKOS DAIKTAI IR REIŠKINIAI* (21 tema); III skyrius *MŪSŲ GAMTA* (19 temų). Susipažinus su vadovėlyje nagrinėjamomis šešių skyrių temomis, galima teigti, kad vyrauja pusiausvyra tarp socialinio ir gamtamokslinio ugdymo. Atidžiau perskaičius tekstus, pastebima, kad užtektų tik vieno kito papildomo klausimo, papildomos užduoties ir netgi, nagrinėjant vieną temą, būtų plėtojamos ir socialinė, ir gamtamokslinė kompetencijos kartu (pvz., II d., 29 p. temoje „Ar galima apseiti be automobilio“ – kalbama apie automobilio atsiradimo istoriją, domimasi jo išradėjais, savybėmis. Užtektų bent poros klausimų, pvz.: Kokie automobiliai vadinami ekologiškais?, Kodėl Europoje ir Lietuvoje yra paskelbta diena be automobilio? – ir tuomet mokiniai tuo pačiu metu gautų ir socialinių, ir gamtamokslinių žinių). Kiekvienos vadovėlio dalies įvadiniame puslapyje pateikiama nuoroda – antraštė *MOKOMĖS MOKYTIS*. Tai yra instrukcija, kaip naudotis vadovėliu: supažindinama su sutartinių ženklų reikšmėmis, galimais mokymo(si) stiliais, nurodoma, kad vadovėlio gale yra *ŽODYNĖLIS*, kuris paaiškina kiekvienos temos nežinomus žodžius. Visi vadovėlio skyriai prasideda ryškia antrašte, kuri dar užrašyta didžiosiomis raidėmis vertikaliai kiekviename to skyriaus puslapyje, o horizontaliai – nagrinėjamos temos pavadinimas. Tai padeda mokiniams geriau orientuotis vadovėlyje, kai reikia ieškoti vieno ar kito skyriaus temų.

Ketvirtokai, nors ir patys vyriausi, bet jie yra tik pradinės mokyklos mokiniai, todėl svarbu, kad jau pirmos ir antros vadovėlio dalies pradžioje juos pasitinka jų draugas ir palydovas šiame vadovėlyje – *ŠYPSIUKAS*. Jis padeda mokiniams mokytis ir apibendrinti teiginius. Vaikiškai ir paprastai, jo lūpomis, autorė paaiškina sudėtingus dalykus (pvz., I d., 31 p.; II d., 42 ir 68 p.). Šypsiukas suintriguoja kiekviena nagrinėjama tema. Tuo pačiu metu mokiniai bendradarbiaudami ir patys tampa vienas kitam mokytojais, nes geba paaiškinti pradėtus *ŠYPSIUKO* teiginius, papildyti juos savais argumentais, gyvenimiškais pavyzdžiais.

Recenzuojamame vadovėlyje „Mūsų pasaulis“ rodyklės puslapio apačioje nurodo teminę integraciją su prieš tai nagrinėtomis temomis (pvz., II d., 18–19p.; I d., 14 ir 65 p.). Šiame pasaulio pažinimo vadovėlyje yra nemažai užduočių, kurias sieja ir dalykinė integracija su kitais mokomaisiais dalykais (pvz., I d., 13 ir 20 p.; II d., 41, 48, 71 p.). Vadovėlio dalykiniuose tekstuose nemažai išvadų ir taisyklių, kurios taip pat išskiriamos šriftu, spalva, įreminamos. Tai, mano manymu, informuoja mokinį ir atkreipia jo dėmesį, jog šiomis išvadomis reikia vadovautis sprendžiant problemas, darant naujos medžiagos apibendrinimus. Klausimai, nurodymai užduotims, bandymams ir eksperimentams aiškūs, konkretūs, pažymėta svarbesnė informacija. Savaimė suprantama, kad orientuotis

Konstancija

vadovėlyje padeda ir sutartiniai ženklai, kurie paaiškina, kaip atlikti užduotis, apibendrinti jas.

Šiame vadovėlyje įvairaus tipo užduočių gausu, todėl vertingos rodyklės – nuorodos puslapio apačioje skatina naują medžiagą (kaip jau minėjau) sieti su anksčiau įgytomis žiniomis arba nurodo, kad dar bus galima apie tai kalbėtis ir būsimosiose temose (pvz., I d., 9,13 p.; II d., 17,74 p.). Abiejose vadovėlio dalyse yra daug užduočių, kurios kviečia tyrinėti, ieškoti, diskutuoti. Įdomu ir vertinga, kad tokios užduotys pateikiamos net nagrinėjamos temos pradžioje (pvz., IId., 9 p.). Mokiniai jas noriai atlieka, patiria sėkmės džiaugsmą, lengviau susipažįsta su nauja medžiaga, nes vyksta lygiavertis bendradarbiavimas su mokytoju ir vadovėliu. Tokio amžiaus mokiniai nemėgsta monotonijos, todėl vadovėlyje gausu ne tik paprastų užduočių, bet ir bandymų, eksperimentų, žaidimų, kuriuos atlikti jie gali pasinaudodami įgytomis žiniomis. Viena iš įdomiausių užduočių yra projektų rengimas. Mokiniai, kurdami projektus, vadovaujasi jau turimomis žiniomis, dirba su įvairiais informacijos šaltiniais, puoselėjamas estetiško projekto pristatymo skonis. Gal tik pirmos vadovėlio dalies trečiame skyriuje ypač didelė projektų pasiūla (pvz., 57–61 p.). Žinoma, mokytojas suteiks pasirinkimo galimybę, bet jei mokiniai susigundys visais projektais, tai tuomet jie gali būti neišbaigti ir daugiau panašūs tik į informacijos surinkimą ir pristatymą, bet ne į projekto vykdymą pagal iš anksto numatytus tikslus ir etapus. Šiuo atveju būtinas ugdymo individualizavimas pagal pomėgius ir galimybes. Svarbu, kad mokytojas užtikrintų užbaigto projekto pristatymą, tuomet jis bus vykdomas nuosekliai ir pagal visus reikalavimus.

Recenzuojamame vadovėlyje skiriamos užduotys reikalauja atitinkamų gebėjimų. Pavyzdžiui, eksperimentas (I d., 57 p.) bulvės *pagalba* nubraižyti „kalno“ kontūrą popieriaus lape reikalauja daugelio įgūdžių: naudojimosi peiliu – pjaustymo, kruopštaus braižymo ir kt. Bandymai (pvz., II d., 32–33 p.) reikalauja mokslumo, atidumo, nuoseklumo, gebėjimo kritiškai mąstyti, apibendrinti. Gal kiek sudėtingesnis antroje vadovėlio dalyje 32 puslapyje pateiktas bandymas. Bandymo metu mokiniams reikia rasti tris būdus, kaip atskirti sąvaržėlę nuo medžio drožlių. Mokiniai gali ir nesumąstyti, kaip tai padaryti. Tuomet, mano manymu, įvairius sprendimo variantus (galima ir klaidingus) užrašyti „atvirkštiniu“ būdu, kaip tai padaryta antros vadovėlio dalies 33 puslapyje. Mokiniai turės iš ko rinktis atsakymus, pasitikrinti.

Beveik visos užduotys vadovėlyje yra skirtos mokytis ir aiškintis temą, plėsti savo kompetencijas pagal Bendrąsias programas. Kai kurias užduotis, kaip nurodo autorė, prasmingiau atlikti visiems drauge ar grupėmis, o jau paskui dalytis mintimis, savo patirtimi, diskutuoti. Kritiškai mąstyti skatina (pvz., I d., 13 p.) užduotis „Pasvarstykite“. Čia siūlyčiau mokinius supažindinti su debatų metodu, kuris ypač ugdo kritinį mąstymą (susiskirsčius komandomis pateikti argumentų „prieš“ pavyzdyje aprašomą mokinio elgesį ir rasti teiginius – argumentus „už“ tokias jo išdaigas. Paskirti stebėtojai nustato, kuri argumentuotojų komanda teisi. Gal vadovėlyje esančiame tekste nereikėtų nurodyti berniuko vardo, nes klasėje gali būti mokinys, kuris turės tokį pat vardą.). Šį metodą galima paaiškinti – aprašyti mokytojo knygoje.

Galima teigti, kad vadovėlyje „Mūsų pasaulis“ mokomoji medžiaga pritaikyta individualiam mokymuisi. Pateikiama daug mokinių ugdymo(si) pasiekimus atitinkančių skirtingo sunkumo užduočių, įvairių ir pagal savo atlikimo formą. Po kai kuriomis užduotimis (pvz., II d., 33, 39 p.) yra duodami užduočių atsakymai (įdomia „atvirkštine“ forma), kad mokinys, dirbdamas individualiai, galėtų patikrinti atliktas užduotis. Tokia

užduočių įvairovė leidžia teigti, kad vadovėlis pritaikytas įvairiems mokymo(si) stiliams, bet pasigendama individualizavimo užduočių skirtingų pasiekimų lygio mokiniams. (Manau, kad tokios užduotys bus pateiktos *Užduočių sąsiuvinyje*. Jos galėtų būti pagal sudėtingumą žymimos spalvomis, išskirtu šriftu ar koku kitu pasirinktu būdu). Mokiniais būtų dar įdomiau, jei vadovėlį papildytų elektroninės laikmenos. Tai ypač tiktų nagrinėjant antros vadovėlio dalies skyriaus *MŪSŲ GAMTA* temas.

Vadovėlio mokomoji medžiaga ir užduotys pritaikytos 10–11 metų vaikams. Tik kartais (pvz., II d., 40–41 p.) užduočių gausumas gali blaškyti mokinius, jei nebus individualizavimo ir diferenciacijos ugdymo procese. Žinoma, kad nebūtina atlikti visas užduotis, esančias vadovėlyje, gal kai kurios iš jų mokiniui ar mokytojui pasirodys nereikalingos. Tokių užduočių galima ir atsisakyti.

Intriguojančios yra tos vadovėlio užduotys, kurios skatina pateikti savo vertinimus ir požiūrį į sprendžiamą problemą (pvz., I d., 12 p.; II d., 21 p.). Atlikdamas šias užduotis, mokinys turi prisiminti įgytas žinias, kritiškai mąstyti, pats sau sudėlioti argumentus „už“ ir „prieš“ ir tik tada priimti tinkamą sprendimą, vertinti. Kiekvienas vadovėlio skyrius užbaigiamas apibendrinimu. Apibendrinimo užduotys labai įvairios ir sudaro galimybę gauti grįžtamąjį ryšį. Tik neaišku, ką mokiniai turi daryti su spalvomis geltona, mėlyna, žalia, nes šių spalvų rutuliukai yra pateikti prieš atliekant žinių patikrinimą kiekvieno apibendrinamojo skyriaus pradžioje. Manau, kad mokytojo knygoje bus paaiškinta, kokią įtaką įsivertinimui turės šių spalvų rutuliukai ir kur mokinys turės įsivertinti raštu. Vadovėlyje to atlikti jis negali, todėl, aišku, kad tai bus galima padaryti užduočių sąsiuvinyje. Tokių apibendrinamųjų užduočių tikslas, savaime suprantama, yra ne patikrinti, ką mokiniai moka ar ko dar nemoka, bet siekti geresnių žinių, todėl jas galima atlikti bendrai klasėje, netgi pasinaudoti vadovėliu, jei to reikia. Ypač įdomios grįžtamojo – įsivertinamojo pobūdžio užduotys yra sudarytos apibendrinant pirmos dalies skyrių *APLINKA KURIOJE GYVENAME* (I d., 80–81 p.).

Vadovėlio tekstinė ir vaizdinė medžiaga mokiniams sudaro galimybę suprasti nagrinėjamos temos aktualumą. Išskirtiniu šriftu pateikti apibrėžimai, sąvokos, pagrindiniai faktai, iliustruoti net laikraštine medžiaga (pvz., I d., 18–19 p.; II d., 23 p.), padeda mokiniams rūšiuoti gaunamą informaciją. Visa spausdintinė mokomoji medžiaga vadovėlyje išdėstyta proporcingai, galima pasirinkti įvairius mokymo(si) stilius, o mokiniai ugdytis Bendrosiose programose apibrėžtus pasiekimus. Ugdomoji medžiaga vadovėlio skyriuose nagrinėjama atsižvelgiant į mokinių amžių, nuosekliai supažindinama su naujomis sąvokomis. Prieš tai jos apibūdinamos ir pateikiamas jų paaiškinimas (pvz., I d., 23 p.) pačiame kontekste. Paskui dar paaiškinama ir vadovėlio pabaigoje esančiuose žodynėliuose. Šio amžiaus tarpsnio mokiniai vadovėlio tekste vartojamas sąvokas dar geriau supras ir išsiaiškins, jei nežinomas žodis – sąvoka bus ne tik paaiškintas kontekste, bet dar ir iliustruotas piešiniu, o įtvirtinimui netgi juo pažaidžiama (pvz., I d., 40 p.). Taip yra pristatomas naujas žodis – sąvoka „Veto“ ir dar papildomai jo prasmė paaiškinama žodynėlyje. Tik, pastebėjau, kad pirmos vadovėlio dalies pabaigoje esančiame žodynėlyje prie paaiškintų žodžių nėra nurodytų puslapių, kokiai nagrinėjamai temai šie žodžiai priklauso, o jau antros vadovėlio dalies pabaigoje esančiame žodynėlyje – prie kiekvieno paaiškinto žodžio nurodomas ir puslapis, kokiai temai šis žodis priklauso. Manau, kad taip turėtų būti ir pirmoje vadovėlio dalyje esančiame žodynėlyje.

V. Jonynienės vadovėlyje „Mūsų pasaulis“ pateiktos iliustracijos koncentruoja besimokančių dėmesį į svarbiausią informaciją. Tinkamai parinktos iliustracijos (pvz., II d., 11–13 p.) padeda suprasti esminius dalykus, mažina tekstinės informacijos kiekius, daro ją aktualią. Tačiau galbūt antroje vadovėlio dalyje, 21 puslapyje iliustracija teiginiui „o štai tokius geria daugelis“ – klaidinanti, nes atrodo, kad alkoholis yra vos ne kiekvieno kasdieninis gėrimas. Nors paskui seka paaiškinimas, kad tai nuodai, bet gali būti ir „pirmo įspūdžio efektas“ – paragauti, nes tai daro daugelis. Gal reiktų pakeisti iliustraciją ir užduoties formulavimą.

Vadovėlyje vaizdinė medžiaga susijusi su tekstu (pvz., II d. 36–37 p.). Šiuo atveju labai aiškiai ir vaizdžiai iliustruojamas plūduriavimas. Jei bandymo nepavyktų atlikti realiai pamokos metu, tai ir iš iliustracijos mokiniai galėtų daryti apibendrinimus. Informatyvi ir susijusi su tekstu vaizdinė medžiaga (pvz., I d., 50–51 p.). Čia iliustracijos išryškina ir paantrina teksto elementus, padeda mokiniams mokytis iš teksto. Vaizdinė medžiaga vadovėlyje daro teigiamą įtaką ugdymo(-si) procesui – suteikia patrauklumo ir kelia smalsumą, patenkina pažinimo poreikį.

Visa tekstinė ir vaizdinė vadovėlio medžiaga per užduotis skatina mokinius viską išbandyti, „pačiupinėti savo rankomis“, mokytis ieškoti žinių ir kituose šaltiniuose, knygos: enciklopedijose, žodynuose, žinyuose, internete, ragina stebėti gamtą ir žmones, bandyti suprasti, kas ir kodėl vyksta aplinkui, mokytis iš kitų. Taip dalyvaudami ugdymo(-si) procese mokiniai siekia Bendrųjų programų tikslų ir ugdo savo kompetencijas.

Recenzuojamo V. Jonynienės vadovėlio „Mūsų pasaulis“ tekstai lengvai skaitomi ir suvokiami. Naujos sąvokos įvedamos palaipsniui ir vartojamos ne tik nagrinėjant vieną temą, bet ir kartojamos kitose to skyriaus temose. Sakiniai sudaryti iš trumpų, paprastai sukonstruotų frazių – tai ypač aktualu pradinių klasių mokiniams, nes jie taip lengviau prisimena perskaitytą informaciją. Tekstinė vadovėlio medžiaga (kiekvienos temos) nedidelės apimties. Visi paaiškinimai, apibrėžimai tikslūs ir nedviprasmiški (pritaikyti skirtingų mokymo(si) stilių mokiniams). Kai kuriais atvejais vadovėlio tekstuose yra tiesiogiai kreipiamasi į mokinį, tai suteikia visam ugdymo(si) procesui prieinamumo ir bendradarbiavimo galimybę.

Tekstinėje ir vaizdinėje medžiagoje nėra netikslumų ir klaidų. Vadovėlio tekstų rašymo stilius nuosaikus, ramus, dalykiškas. Vaizdinė medžiaga labai įvairi: tai ir piešiniai, ir brėžiniai, nuotraukos, ir laikraštinės iliustracijos, ir nukopijuoti žemėlapiai. Bendrame kontekste visa tai vadovėliui suteikia dalykišką ir pažintinį stilių.

Ugdymo(si) proceso metu mokinio įgyjamas vertybines nuostatas formuoja bendraamžiai, mokytojai, informacijos srautas iš aplinkos ir, žinoma, toks vadovėlis, kaip V. Jonynienės „Mūsų pasaulis“. Vadovėlio tekstuose, vaizdinėje medžiagoje, užduotyse, pateiktas supančio pasaulio reiškinių, įvykių, žmonių tarpusavio elgesio normų ir elgesio su gamta aiškinimas ir vertinimas remiasi paties mokinio patirtimi ir visuomenės priimtomis nuostatomis. Šiame vadovėlyje medžiaga atitinka pagrindines demokratinės visuomenės ir Lietuvos valstybės vertybes ir pagal Bendrųjų programų nuostatą ugdo laisvą ir atsakingą žmogų, moko spręsti ir rinktis, turėti savo nuomonę, rūpintis vieni kitais ir gamta.

Taigi vadovėlio turinys apima tiek asmenines ir socialines, tiek tautines ir pilietines, tiek darnos su pačiu savimi ir gamta nuostatas. Vadovėlio medžiaga yra nešališka tiek amžiaus, tiek lyties atžvilgiu. Abiejose vadovėlio dalyse (pvz., I d., 9 p.; II

d., 8 p.) domimasi berniukų ir mergaičių santykiais, išvaizdos pokyčiais. Pirmiausia autorė pati paaiškina, kaip spręsti konfliktus, kaip keičiasi vaikų išvaizda su amžiumi, o jau paskui ir sudėlioja užduotis taip, kad jos skatintų mokinius išsakyti savo nuomonę jiems rūpimais klausimais, apibendrinti. Tačiau, jau kitaip socialines vertybines nuostatas autorė formuoja, pvz., I d., 13 p.. Šioje temoje mokiniai situaciją iš karto turi vertinti patys, remdamiesi savo patirtimi. Autorė nepareiškia savo nuomonės, palikdama nuo pradžios iki pabaigos mokiniams dirbti savarankiškai. Gal kiek pasigedau vadovėlyje medžiagos apie toleranciją ir bendradarbiavimą su kitokiais žmonėmis, su neįgaliaisiais. Tik antroje vadovėlio dalyje 46 puslapyje autorė užduotimi užsimena, kad mūsų visuomenėje yra ir neregijų. Mokiniai, vadovaudamiesi savo ankstesnėmis žiniomis, diskutuoja ir aptaria jų integraciją į visuomenę. Manau, svarbu, kad autorė labai prieinamai būtent šio amžiaus tarpsnio mokiniams, tekstine ir vaizdine medžiaga vadovėlyje supažindina su skirtingomis tautomis ir rasėmis (pvz., I d. 66–67 p.), religijomis (pvz., I d., 68–69 p.). Mokiniai diskutuodami ugdomi pagarbą kiekvienai tautai, bet kokios rasės žmogui ir visoms religijoms.

Vadovėlyje daug dėmesio skiriama Lietuvos istoriniam ir šiuolaikiniam gyvenimui, iškilioms lietuvių tautos asmenybėms (pvz., I d., 38–39 p., 42–43 p., 44 p.), reikšmingiausiems Lietuvos valstybės įvykiams (pvz., I d., 45–49 p.), tautos simboliams (pvz., I d., 26–27 p.). Recenzuojamo vadovėlio autorė skatina mokinius suvokti, kad jie yra savo tėvynės piliečiai, turintys gerbti ir mylėti Lietuvą, visada dirbti dėl jos gerovės (pvz., I d., 50–51 p.).

Tinkamai parinkta vadovėlio medžiaga padeda mokiniams ugdytis sveikos gyvensenos bei gamtos saugos nuostatas. Žinoma, aktualu, kad studijuodami vadovėlį mokiniai susipažįsta su žmogaus kūno sandara (pvz., II d., 11–14 p.) ir tuo pačiu metu išsiaiškina, kodėl reikia nuo mažens saugoti sveikatą. Įvairios užduotys, klausimai leidžia mokiniams pareikšti savo nuomonę, diskutuoti, ką jie daro, kad augtų stipūs ir sveiki (pvz., II d., 17, 19, 20 p.). Pritariu, kad šio amžiaus tarpsnio mokiniams svarbu analizuoti, be ko jie turėtų apseiti (pvz., II d., 21 p.), kaip elgtis gatvėje (pvz., II d., 20 p.), kaip bendrauti tarpusavyje (pvz., II d., 18 p.), kad išsaugotų savo sveikatą ir gyvybę. Pateiktoje vadovėlio medžiagoje autorė pati vertina įvairias situacijas, bet pagrindines išvadas daro mokiniai, nes jie jau turi žinių ir patirties.

Visa mokomoji medžiaga vadovėlyje mokiniams leidžia suprasti, kad žmogus yra tokia pat gamtos dalis kaip augalai gyvūnai ir kiti mikroorganizmai. Mokiniai, atlikdami užduotis, bandymus gali daryti išvadą, kad triukšmas yra kenksmingas ir žmogaus sveikatai, ir gamtai (pvz., II d., 44–45 p.).

Svarbu, kad tiek tekstinė, tiek vaizdinė vadovėlio medžiaga (pvz., II d., 78–79 p.) formuoja darnaus vystymosi nuostatą, kuomet žmogus sąmoningai atsakingas už Žemės išlikimą kitoms kartoms. Šiuo klausimu aiški yra ir autorės nuomonė, bet galutinę išvadą daro mokiniai rašydami rašinėlių „Kodėl žemėje gyventi gera“.

3. IŠVADA

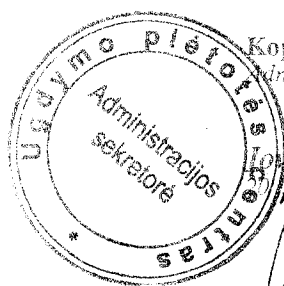
V. Jonynienės „Mūsų pasaulis“ – integruotas socialinio ir gamtamokslinio ugdymo – pasaulio pažinimo – kursas, skirtas pradinės mokyklos ketvirtos klasės mokiniams. Vadovėlio struktūra – suskirstymas į skyrius, temas, parinkti tekstai, iliustracijos, pagrindinės nuorodos, užduotys, sutartiniai ženklai – sudaro vieningą

sistemą ir padeda mokiniams aktyviai dalyvauti ugdymo(si) procese. Recenzuojamo vadovėlio medžiaga pritaikyta visiems mokymo(si) stiliams ir vertybinėms nuostatomis ugdytis pagal Bendrąsias programas. Vadovėlis šiuolaikiškas, padeda individualizuoti ugdymo(si) procesą, diferencijuoti užduotis, suteikia galimybę mokiniams įsivertinti, ugdytis savo gebėjimus ir džiaugtis pasiekimais. Vadovėlio tekstinė ir vaizdinė medžiaga atitinka pagrindines demokratinės visuomenės ir Lietuvos valstybės vertybes.

Taigi pateiktas vertinti vadovėlio komplektas V. Jonynienės „Mūsų pasaulis“ atitinka Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių turinio vertinimo tvarkos aprašo 6 punkte nurodytus reikalavimus ir yra tinkamas išleisti.

Pradinių klasių mokytoja ekspertė

Jūratė Bikauskienė

Kopija tikra
Administracijos sekretore

Jūratė Bikauskienė